

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΗΕΚΑΤΩΡΟΣ (επιμ.)

EDGAR ALLAN
POE

TOMOS B'
ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΠΑΕΘΡΟΝ

τά του. Και όταν πια πέθασαν πολλές εβδουμάδες και δεν απόμεινε να μπει παρό μονόχα μια πινελιά στο στόμα και μια απόχρωση στα μάτια, ξαναζώησε η κοπέλα, όπως η φλόγα ζωηρέυει στο φυτό της λάμπρας. Και τότε μπήκε η πινελιά, και τότε απλώθηκε η απόχρωση και, για μια στιγμή, ο ζωγράφος στάθηκε εκστατικός μπροστά στο έργο που είχε καταργαστεί κι αμέσως, όσο ακόμα κούτταζε, τον έπιασε τρεμούλα κι έγινε κατάχλωμος, τα μάτια του γουρλώσανε, και φρονάζοντας με δυνατή φωνή, Πραγματικά, είναι απόφαση η Ζωή! γύρισε ατότητα για να κοιτάξει την σγαπημένη του: *Ήτα-νε πεθαιμένη»*.

Μετάφραση: ΚΟΣΜΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ο άνθρωπος του πλήθους

Ce grand malheur, de ne pouvoir être seul.
LA BRUYÈRE¹⁸

ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ, για το οποίο λένε, και πολύ σωστά, ότι «es lässt sich nicht lesen»¹⁹. Το ίδιο υπάιχθουν και μυστηριώδη πράγματα, που δε λέγονται. Υπάρχουν άνθρωποι που πεθαίνουν τη νύχτα στα κρεβάτια τους, αφίγγοντας τα χέλια εργαλειακών εξομολογητών και κοιτάζοντάς τους ικετευτικά στα μάτια – πεθαίνουν με την απόγνωση στην καρδιά και το φόβο να τους πνίγει, γιατί δοκιμάζουν τη φρίκη μυστικών που δεν μπορούν να τ' αποκαλύψουν. Και μερικές φορές η συνείδηση του ανθρώπου είναι φορτωμένη μ' ένα δράκος τόσο τρομαχτικό, που μόνο στον τάφο μπορεί ν' απαλλαγεί απ' αυτό. Έτσι, κάθε εργαλειατός ο πυρήνας μένει σκοτεινός, κάθε τι κακό μένει κρυφό.

Πριν από ό,τι πολύ καιρό, κάποιος βράδυ του φθινοπώρου, καθόμουν στο αφιδατό παράθυρο του πολυούγγαστου «Καφέ Ντ.» στο Λονδίνο. Είχα περάσει κάμποσους μήνες άδρωτος, τώρα όμως βρισκόμουν στο δρόμο της ανάδρωσης, και, καθώς ανακτούσα τις δυνάμεις μου, είχα την αίσθηση ότι βρισκόμουν στην ευχάριστη εκείνη διάθεση που είναι ακριβώς το αντίθετο, της επνυί [=*πλήξης*] – διάθεση, που οξύνει όλες τις αισθήσεις, αφαιρεί το πέπλο που εμπροδίζει την εσωτερική όραση – η άχλύς ή πόν ενήεν – και το πνεύμα σου, ηλεκτριζόμενο, μπορεί να υπερβεί τόσο πολύ τα όρια των συνηθισμένων του ικανοτήτων, όσο η ζωηρή κι δυναμική αμερόληπτη λογική του Λάμπριτς, κι ο μανικός και χαλαρός ηρωτικός λόγος του Γοργία. Απολάμβανα ακόμα και την ανάσα μου και τα πράγματα που άλλες φορές θα μου προκαλούσαν ακόμα και πόννο, αποτελούσαν τώρα αφορμή χαράς. Συμμετείχα με ήρεμο, ερευνητικό τρόπο σ' όλα όσα γίνονταν γύρω μου, ακόμα και τ' ασήμαντα. Με το πούγο στο στόμα, την εφημερίδα στο χέρι, είχα περάσει το μεγαλύτερο μέρος του ατονέυματος τότε διαδάζοντας τις πολυάριθμες αγέλιες, τότε παρατηρώντας τις ετερόκλητες παρτές που κάθονταν στο καφενείο, τότε πάλι κοιτάζοντας στο δρόμο μέσα από τα θαιτωμένα τζάμια.

Ο δρόμος, στον οποίο έδρατε το παρθύρο μου, είναι μια απ' τις κλίμακες οδικές αετήρες της μητροπόλεως και γι' αυτό είχε μεγάλη κίνηση όλη τη μέρα. Όταν σκοτεινιάσε, ο συνωστισμός άρχισε να μεγαλώνει από στιγμή σε στιγμή, και στο φως που έρχονταν οι φανοστάτες το πλήθος περνούσε μπροστά απ' το παρθύρο σε δυο πυλώνες, αδιάκοτες σειρές, πάνω και κάτω. Ποτέ πιο πριν δεν είχα βρεθεί τέτοια όμα σε τέτοια περιβάλλον, και το ανήσυχο πηγαίνελα του περιβάλλοντος πλήθους μου προκάλεσε μια καινούργια, ηδονική αναταραχή. Τελικά έπαυσα να δείχνω την ελάχιστη προσοχή για τους θαλάσσιους του κερφειού και απορροφήθηκα ολόκληρα απ' την παρατήρηση των σκηνών, που ξεπρόκινονταν μπροστά μου στο δρόμο. Στην αρχή τις παρακολούθησα έτσι γενικά. Κοιτάζα τις διάφορες ομάδες των περαστικών και προσπαθούσα να φανταστώ τις σχέσεις που είχαν ανάμεσά τους. Σε λίγο όμως πέρασα στις λεπτομέρειες και άρχισα να εξετάζω με ενδιαφέρον κι επιμέλεια τις ανηγρήμτες διαφρές στη μορφή, στο ντύσιμο, στη στάση, στα πρόσωπα και στην ιδιαίτερη έκφραση των χαρακτηριστικών.

Οι περισσότεροι διάδότες έδειχναν ευχαριστημένοι, κολούαχοι, και το μόνο που φαινόταν να σκέφτονται ήταν πως ν' ανολέξουν δρόμο μέσα απ' το πλήθος. Τα φρέδια αυτών των ανθρώπων ήταν σμηγιά και τα μάτια τους πηγαυοέχονταν ζωηρά· αν τους σκουρνούσαν οι περαστικοί, έσπάζαν τα γούλα τους χωρίς να δείχνουν το παραμικρό σημάδι αποφορίας και συνέχιζαν διαστικά το δρόμο τους. Άλλοι πάλι μου έκαναν εντύπωση με τις ανήσυχες κινήσεις τους. Είχαν αναφοκοκκινωμένα πρόσωπα, χειρονομούσαν και μιλούσαν μόνον τους, άες κι ίσα ίσα η ανθρωπολημμία ολόγυρά τους έδινε το αίσθημα πως ήταν μόνον. Όταν βρισκόταν αναγκασμένοι να σταματήσουν, έπαιαν ξαφνικά να μουρημυρίζουν, αλλά διαλαοιάζαν τις χειρονομίες τους και περιμέναν μ' ένα αφρημένο χαμόγελο μέχρι να αρθεί η κυκλοφορική συμπόρηση. Αν κάποιος έσπρωχνε αυτούς τους ανθρώπους, τότε αυτοί υποκλίνονταν σα να ζητούσαν οι ίδιοι συγγνώμη κι έδειχναν να τα έχουν ολόκληρα χαμένα απ' την αμηχανία τους. Αλλά κι οι δύο αυτές κατηγορίες περαστικών δεν είχαν τίποτα το ιδιαίτερο, εκτός απ' τα όσα ανέφερα. Το ντύσιμό τους μπορούε να το χαρακτηρίσει κανείς «καθωσπερέως». Σίγουρα ήταν άνθρωποι που ανήκαν στις ανώτερες τάξεις: έμποροι, συμβολαιογράφου, κερδοσκόποι του χρηματιστηρίου κι άλλων ειδών επιχειρηματίες – αρχιόδοχοι κι άλλοι, που φρόντιζαν μ' επιμέλεια για τις ιδιωτικές υποθέσεις τους και κανόνιζαν με δική τους ευθύνη τις δουλειές τους.

Η τάξη των εμπροστυπάλαιων είχε φησικά πολλούς αντιπροσώπους, που εύκολα τους ξεχώριζες. Διέκριναν δυο κατηγορίες. Υπήρχαν οι υπάλληλοι των μεγάλων διεφημιστικών εταιριών, νεαροί κύριοι με εφραμιστά πανωφόρια, καλογυαλισμένα μαρτινία, ποιοποιημένα μαλλιά και αυθάδικα ανωσηκωμένο χέλι. Εκτός από μια κάποια ζωηρόδα στις κινήσεις τους, που μη έδισκοντας καλή τεση λέξη θα την ονομάσω «υπαλληλική σβαλτάδα», οι τόποιοι αυτών των ανθρώπων μου φαινόταν πως αποτελούσαν τέλειο δείγμα αυτού που πριν από ένα ή ενάμισο χρόνο θεωρούνταν καλή συμπεριφορά. Είχαν κατά κάποιο τρόπο το παρωχημένο φέρομο της καλής κοινωνίας – πράγμα που, όπως νομίζω, χαρακτηρίζει με τον πιο πετυχημένο τρόπο αυτή την κατηγορία.

Η άλλη κατηγορία, οι υπάλληλοι των πάλαιων, σοδαγών εμπροστικών οίκων, είχαν ολόκληρα διαφορετική εμφάνιση. Ενόκοια ξεχώριζε κανείς αυτές τις «καταξωμένες παλιοσειρές» απ' τα μαύρα ή κερφιά πάλαι τους και τα άνετα παντάλωνα τους, απ' τις άσπρες γαδάτες και τα άσπρα γιλέκα τους, απ' τα φαθιά, γερά παπούτσια, τις χοντρές κάλτσες ή τις σκληρές γκέτες. Όλων τα μαλλιά ήταν ήδη αραιωμένα, και το δεξιά αυτι τους, που χρόνια ολόκληρα κερπούσε τον κονδυλοφόρο, είχε πια συνθίσει να προσέχει λίγο απ' το κερφάλι. Πρόσοξα πως έσπάζαν πάντα και με τα δυο τους χέλια το καρτέλο τους και φορούσαν κοντές χροσές αλυσιδίτες γολυκού, σε παλιολοδτικά σχέδια. Πόσκιζαν να φαίνονται ευνόληπτοι, αν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσει κανείς το γήμα «πασχίλω» προκειμένου για το αργοντικό φέρομό τους.

Έπειτα ξεπρόδααν κάμποσα ανιαρημένα υποκείμενα, στα οποία εύκολα αναγνώρισα εκείνη την εξευγενωμένη κατηγορία προποφολάδων που κοσμούν κάθε μεγάλη πόλη. Περιεργιζόμενοι αυτούς τους κυρίους και δεν μπορούσα να καταάδω πως ήταν δυνατά να τους θεωρούν ομοίους τους οι πραγματικοί τζέντλεμεν. Τα μαυία τους, εντυπωσιακά φαρόδα γύρω απ' τον κερπό, και η υπερόδικά ευπροσηύγηση έκφραση του προσώπου των τους πρρόβαν αμέσως!

Οι μανιώδες χειροπαλκτες, απ' τους οποίους επίσης ανακάλυψα όχι λίγους, ξεχώριζαν ακόμα πιο εύκολα. Φορούσαν τα πιο διαφορετικά γούλα: απ' το ντύσιμο ενός παπαρτζή κατοστάτης υποστάμης ως τη φροσειά ενός ιερδωμένου ντυμένου με λαιή επιμέλεια, έτσι που να μη δίνει καιιά λάδη για υποψίες. Ωστόσο, όλοι τους ξεχώριζαν απ' το πρησμένο και ταυτίζονα σαν ηλοκοκκωμένο πρόσωπό τους, απ' τα ξεθωριασμένα, θολά μάτια τους και τ' άχρωμα,

σφηνιμένα χείλια τους. Ήξον απ' αυτό, τους εντόρτιζα κι από άλλα δύο χαρακτηριστικά γνωρίσματα: από το χαμηλό τόνο, που κρατούσαν πάντα μ' επιμέλεια όταν συζητούσαν, κι απ' την παράξενη συνήθεια να κρατάνε τον αντίχειρά τους τεταμένο σχεδόν σε ορθή γωνία με τα υπόλοιπα δάχτυλα. Πολύ συχνά έβλεπα αυτούς τους απαρένδρες να συντροφεύονται από ένα είδος ανθρωπίων, που είχαν κάπως αλδαύτικους τρώπους, αλλά αυτός ήταν παιδιά του ίδιου πατέρα. Θα μπορούσε ίσως να πει κανείς ότι ήταν η κατηγορία των ανθρωπίων εκείνων που ζουν απ' τη «στριγιάδα» τους, αλλά κι εδώ πρέπει να κτώνουμε μια διάκριση, να διαχωρίσουμε δηλαδή τους δανδήδες που φορούσαν πολιτικά απ' τους στρατιωτικά ντυμένους συνανδείς τους – η πρώτη ομάδα ξεχωρίζει απ' τα συχνά χαμόγελα, η άλλη από τα κοφτερά βλέμματα.

Κατέβαινα δύο και πιο χαμηλά τα σκαλοπάτια της κοινωνίας κι άρχισα να περιεργάζομαι τους πιο σκροτεινούς, τους πιο χυδαίους τύπους. Έβλεπα Εβραίους γυρολόγους, που τα μάτια τους έλαμπαν από αμηχανία και πονηριά, ενώ τα πρόσωπά τους είχαν την έκφραση σκληλίας δουλικότητας. Έπειτα έρχονταν οι εταγγελισμένες ζητιάνου. Αυτοί μετρούσαν με άγρια δέξιματά τους άλλους, τους ντροπαλούς ζητιάνους, που προφανώς μόνον η ανάγκη τους είχε σπρώξει να βρουν έξω στη νύχτα. Έβλεπα καταραδικωμένους σακάτρες, που τους άγγιζε κιόλας το χέρι του θανάτου, να στένονταν με κόπο μέσα στο πλήθος και να κοιτάζουν τον καθένα κευτερικά στο πρόσωπο, λες κι αναζητούσαν κάποια παρήγορη σήπωση, κάποια τελευταία έλπιδα. Ντροπαλές κοπέλες, που μετά από πολύωρη δουλειά γύριζαν αγιά στο αφιλόξενο σπίτι τους – πιο πολύ θλιμμένες και μ' εσωτερικά δάκρυα, παρά αγανακτισμένες – τρώμαζαν μπροστά στα δέξιματά άξεστων ανδρών, που η επαφή τους ήταν δέδαια αναποφρευτική μέσα στο συνωστισμό. Μετά, γυναικες-θηλυκά κάθε λογής και κάθε ηλικίας: άφηγοες καλόγυες στην ακμή των γυναικειών τους θελήγτρων, που μου θυμίζαν εκείνο το άγνάμμα του Λουκιανού, το εξωτερικά φητρισμένο από πασιανό μάρμαρο και εσωτερικά γεμάτο περιττώματα. Η εξάθλιωμένη λετρή με τα κουρέλια, η γυνιδιασμένη, φτιασιδωμένη, φορτωμένη δαιμαντικά γυιά πόγνη, που πλάκλιζε ενεργώνια να φαιίνεται νέα, η ασχημάτιστη παιδουά με το άγρουο σόμα, αλλά που η συναναστροφή με τις συναδέλφισσές της την είχε κάνει οίγνουρα ξεκολλημένη σ' όλες τις δέλυγες τέχνες του επαγγέλματός της και φλεγγόταν από την επαθμία να βρεθεί στο ίδιο σκαλοπάτι του ξεπερισού με τις μεγαλύτερες συντρόφισσές της. Έπειτα, αμείρητοι αλκοολι-

κοί με απειρόγατη εμφάνιση – άλλοι ήταν ντυμένοι με κουρέλια, τρεμάζαν κι έλεγαν ασυνάδριτα λόγια, είχαν γδωγμένα πρόσωπα και γνάβια μάτια· άλλοι φορούσαν γερά αλλά θρωμικά ρούχα· οι τελευταίοι αυτοί τρεμάζαν ελαφρά, είχαν παχιά χείλια και κόκκινα πρόσωπα γεμάτα αυτοπεποίθηση· άλλοι πάλι κυκλοφορούσαν με ρούχα που πλάμι ποτέ ήταν καλά και ακόμα και τώρα ήταν δουρτισμένα μ' επιμέλεια: άνδρες που προσπαθούσαν να βάλουν με ψεύτικα σταθερό κι ελαστικό δήμα, αλλά που το πρόσωπό τους ήταν κατακλιγνιο, τα κοκκινωμένα μάτια τους είχαν ασταθές δέξιμα και με το τρεμολιαστό χέρι τους προσπαθούσαν ν' αερίσουν ό,τι έδωσκαν μπροστά τους.

Έκτος απ' αυτούς τους ανθρωπίους έβλεπα ακόμα κονλουγκάδες, χαμάηδες, καρποδοχοκαθαριστές, καρδονιάρηδες, οργανοπαίκτες, μαίμουδιάρηδες, πλανόδιους τσαρτουδιστές, αξιολύπητους, σχεδόν γαζένδυτους καλλιτέχνες, εξουθενωμένους εγγάτες. Όλοι αυτοί περνούσαν μπροστά μου σαν ένα βουερό ποτάμι που οι ανάκατοι θόρυβοί του έκαναν τ' αυτιά μου να βουίζουν και σε λίγο άρχισα να μου φέγγει πόνο στα μάτια.

Αλλά όσο έφευγε το σκοτάδι, τόσο μεγάλωνε το ενδιαφέρον μου για όλες αυτές τις σκηνές. Όχι μονάχα ο γενικός χαρακτήρας του πλήθους πήρε σε λίγο άλλη μορφή, γιατί το καλύτερο κομμάτι του πληθυσμού αποσύρθηκε αγιά αγιά στα σπίτια του και τότε ξεπρόβαλε το λιμνηρότερο το πιο χυδαίο, κάθε δέδλυμα ξεμύτλιζε απ' την τρίπα του τούτη την προχωρημένη ώρα – αλλά και οι αχτίδες απ' το φως που έχναν οι φανοστάτες και που αρχικά φαίνονταν άσπρες, καθώς ανακατευόνταν με το φως της μέγρας που έδηγε, έδιναν τόδα στο σκηνικό μια καινούργια δημη και πλημμυρίζαν το δρόμο μ' ένα εκτυφλωτικό φως. Έτσι που όλα ήταν σκροτεινά κι ωστόσο έδειχναν λουσιμένα απ' τις αχτίδες.

Αυτός ο εκθεμαδωτικός φωτισμός με παρακίνησε να παρατηρήσω ξανά τα διάφορα πρόσωπα, και παρόλο που η ταχύτητα, με την οποία περνούσαν οι διαδότες μπροστά απ' το φωτισμένο παράθυρό μου, δε μου επέτρεπε να τους γίξω παραπάνω από μια ψευγαλέα ματιά, ωστόσο ένιωθα πως η παράξενη κατάσταση υπερέδωγες, στην οποία δωσκόμου, ακόνιζε το δέξιμα μου και μου έδινε τη δυνατότητα να διαδύω, έστω και σ' αυτή τη σύντομη στιγμή, την ιστορία ολόκληρων χρόνων.

Έτσι λοιπόν, με το μέτροπο κολλημένο στο τζάμι του παράθυρου, περιεργάζομου τον πλήθος των περιστατικών, όταν ξαφνικά με αιχμαλώτισε ένα πρόσωπο που ξεφύτρωσε εκεί έξω – ένα πρόσωπο με

παράξενα έντονη, πολυσημιατη έκφραση - ένα πρόσωπο, που ανήκε σ' έναν σαραδάσιασμένο γέγο εξηγηταρέτε ως εβδομήντα χρόνων.

Ποτέ στη ζωή μου δεν είδα άλλο πρόσωπο που να του μουάζει έστω κι απαιδία. Αλλά θυμάμαι πολύ καλά ότι η πρώτη μου σκέψη, μόλις τον είδα, ήταν πως κάθε ξωγάρφος που ξωγαραφεί απολαυστικά το διάβολο θα προτιμούσε αυτό το πρόσωπο απ' όλες τις καλότερες αναπαριστάσεις του σατανά.

Με την πρώτη κιόλας πρόχειρη εξέταση που του έκανα, προσπαθήσα ν' αναλύσω κάπως την εντύπωση που μου προκάλεσε αυτό το πρόσωπο· και γεννήθηκαν στο κεφάλι μου συγκεκριμένες κι αντιστατικές σκέψεις, που μιλούσαν για μεγάλη πνευματική γάμη, προσοχή, φτώχεια, φιλαργυρία, παγερότητα, μοχθήγρια, αμφοδιφία, χέουασμό, ανεμελιά, τρέμο, δαθίτατη αρτόγνωση. Ένωσα αλλόκοτα αιχμαλωτισμένους, συγκατημένους, ταραχμένους: «Ποια παράξενη ιστορία» είπα μέσα μου, «πρέπει να είναι γεγαμμένη στο διάλο αυτής της καρδιάς». Και ξαφνικά με κυρίεψε η ακατανίκητη επιθυμία να μη χάσω απ' τα μάτια μου αυτόν τον άνθρωπο, να μάθω περισσότερα γι' αυτόν.

Φόρεσα θιαστικά το πανωφόρι μου, άγραξα το μπαστούνι και το καρλό μου, έβγαξα έξω κι όδηγησα προς την κατεβήνωση που είχε πάρει ο άγνωστος, παλεύοντας ν' ανοίξω δρόμο μέσα απ' το πλήθος· γιατί φυσικά είχε εξαφανισθεί στο μεταξύ απ' το βλέμμα μου. Σύντομα όμως το ανακάληψα πάλι, τληπίασα και τον ακολουθήσα με τόση προσοχή, που δε με αντιλήφθηκε.

Είχα τώρα την καλύτερη δυνατή ευκαιρία να περιεργασθώ ολόκληρη την εμφάνισή του. Ήταν πολύ κοντός, πολύ λιπόσαρκος κι εξαιρετικά καχεκτικός. Τα γούχα του, σε γενικές γραμμές, έδειχναν θρώμικα και φθαρημένα, πρδοεξα όμως, όταν δειθήκε τυχαία κάτω απ' το φως ενός φανοστάτη, πως τα ασπρόδοντά του, παρόλο που κι αυτά ήταν ακάθατα, ήταν ωστόσο από καλό ύψασμα· επίσης μου φάνηκε πως μέσα από ένα άνοιγμα του κατά τα άλλα καλοκουμπωμένου και πιθανότατα μεταχειρισμένου αδιδρόγοιού του είδα ν' αστραφύτουν ένα διαμάντι κι ένα μαχαίρι. Αυτό μεγάλασε ακόμα περισσότερο την περιέργειά μου, κι αποφόρασα ν' ακολουθήσω τον άγνωστο, όπου κι αν πήγαινε.

Στο μεταξύ είχε νυχτώσει για τα καλά και πάνω απ' την πόλη αιωρούνταν μια πυκνή, υγρή ομίχλη, που σε λίγο έγινε δυνατή βροχή. Η αλλαγή του καινού είχε μια παράξενη επιδραση στο πλήθος, που ξαφνικά στράφηκε προς μια εντέλως νέα κατεύθυνση και στα-

πάθηκε από ένα δάσος ομπρέλες. Τα σκοινιάματα, τα στρωξίματα και το βουητό έγιναν δέκα φορές δυνατώτερα. Εμένα δε μ' ενόχλησε και πολύ η βροχή· ο πυρετός που είχα περάσει έκαλε ακόμα μέσα στο κορμί μου και μ' έκανε να δρίσκω την ψυχρή υγρασία δάεαστη κι ευχάριστη. Έτσι λοιπόν, προστάρεψα το στήμα μου μ' ένα μαντήλι και συνέχισα ατατόητος την παρακολούθησή. Για μισή ώρα ο άγνωστος άνοιξε με κόπο το δρόμο του μέσα απ' το πλήθος, κι από φόδο μήπως τον χάσω τον ακολουθούσα σχεδόν κολλητά. Ωστόσο δε με πρόσεξε, γιατί δε γύρισε ούτε μια φορά να κοιτάξει πίσω του. Τελικά έστριψε σε μια πλάσο, που, μόλονότι κι αυτή είχε ακόμα ξωγή κίνηση, ωστόσο δεν ήταν τόσο γεμάτη από κόσμο όσο ο κεντρικός δρόμος, που μόλις είχαμε αφήσει. Σε λίγο παρατήρησα μια αλλαγή στη συμπεριφορά του άγνωστου μου. Βάδιζε πιο αργά, πιο αδέσια, πιο αναποφάσια, σαν να μην είχε ουσιαστικά κανένα προοριόμ. Χαρίς φανερό σκοπό πέρασε κάμποσες φορές απ' το αριστερό πεξόδρομο στο δεξί και μετά ξανά στο αριστερό και πάλι απέναντι και πάλι πίσω. Ο συνωστισμός εξακολούθησε να είναι κι εδώ τόσο μεγάλος που έτρεπε να παρακολουθή τον άγνωστο από πολύ κοντά για να μην τον χάσω. Ο δρόμος ήταν πολύ στενός και μακρής κι άσπου να φτάσουμε στην άκρη του πέρασε σχεδόν μια ώρα. Τώρα όμως το πλήθος άρχισε να λιγοστεύει σιγά σιγά. Μια στροφή του δρόμου μας έφερε σε μια φωταγωγημένη πλατεία, όπου η κίνηση ήταν σχετικά ζωηρότερη. Αμέσως ο άγνωστος ξαναπήρε την αγκυκή του στάση. Το πηγούνι του κρεμάστηκε πιο χαμηλά στο στήθος, ενώ τα μάτια του, κάτω απ' τα αμυγτά του φρύδια, εκσφενδώνιλαν προς όλες τις κατευθύνσεις άγια διάμιατα σ' όσου του έκλειναν το δρόμο. Ωστόσο βάδιζε μ' ακλόνητη επιμονή. Όταν όμως έκανε το γύγο της πλατείας, είδα μ' εκπλήξη μου πως άρχισε να ξανακάνει τον ίδιο κύκλο, κι ύστερα ξανά και ξανά -μάλιστα κάποια στιγμή που έστριψε παραλίγο να με ανακάλυψει.

Πρόφρανε είναι για μια ακόμη ώρα, ενώ σιγά σιγά ο κόσμος γύρω μας αδαίλωνε. Η βροχή έτρεπε καταρρακτωδώς, έπιασε κρύο κι όλο και περισσότερο άνηθωποι αποσύνγονιαν στα στήτια τους. Τελικά, με μια ανυπόμονη χειρονομία, ο οδοιπόρός μου μπήκε σε μια πλάσο που ήταν σχετικά άδεια. Για ένα τέτατο της ώρας προχώρησε με μια ταχύτητα που ποτέ δε φανταζόμιον πως μπορεί ν' ανατρίξει ένας τόσο ηλακωμένος άνηθωπος και που δυοκόλανε την καρδιάξή μου. Έπειτα από λίγο φτάσαμε σ' ένα μεγάλο κατάστασημα που ήταν ακόμα γεμάτο κόσμο και που τα κατατόπια του έδειχνε να τα ξέχει καλά ο άγνωστος. Ξαναπήρε την αγκυκή του

στάση κι άρχισε ν' ανοίγει άσκοπα δρόμο πέγα δώθε μέσα απ' το ομάδα των αγοραστών και των πέλαιών.

Περάσαμε γύρω στη μιάμιση ώρα σ' αυτό το μέγος και χρειάσθη- καν μύγιες προφυλάξεις για να μείνω κοντά του χωρίς να γίνω αν- τλήπτης απ' αυτόν. Ευτυχώς φοροδία γαλότσος, κι έτσι περπα- τούσα αββουδα, γι' αυτό κι ούτε μια στιγμή δεν πέγρασε απ' το μου- λό του άγγελου η σκέψη πως τον παρακαλούθουν. Πήγαυε από το ένα τηήμα στο άλλο, δεν αγόραζε τίποτα, δεν έλεγε λέξη και κοίταζε τα εμπροθέματα με παρόξενα αφηρημένα δάήματα. Το φέσασμά μου μου προκαλούσε όλο και μεγαλύτερη απορία, και τώρα αποφάσισα για τα καλά να μη τον αφήσω απ' τα μάτια μου, τουλάχιστον όσπου να μάθω κάτι γι' αυτόν. Κάποιο γολόδι χτύπησε δυνατά έντεκα η ώρα, και το πλήθος διάσπηκε να φύγει απ' το μα- γαζί.

Ένας απ' τους υπάλληλους, καθώς κατέβαζε τα γολά μπροστά απ' τις βιτρίνες, σκονιήτησε αθελά του το γέρο, και πρόσεξα πως ένα δυνατό εήγος διέτρεξε όλο του το κορμί. Έτρεξε πάλι στο δρό- μο, κοίταξε φοβισμένα γύρω του κι ύστερα διέτρεξε με ασιστευτη ταχύτητα ένα σωρό ερημοσόκακα γειμάτα στροφές, όσπου φτάσαμε πάλι στον κεντρικό δρόμο, απ' όπου άρχισε η περιδιάλνησή μας. Στο μεταξύ ο κεντρικός δρόμος δεν πρόσφερε πια την ίδια εικόνα. Εξακολούθουσε μεν να είναι ζωηρά φωτισμένος, αλλά δεν έδλασε κανείς παρά λιγοστούς ανθρώπους να περπατάνε κάτω απ' την κα- ταγρακτώδη βροχή. Ο άγνωστος χλάμιασε με σκυθωτή έκφραση ένα μερικά θέματα στο δρόμο που πρην είχε τότε κίνηση, και με- τά στράφηκε μ' ένα βαθύ αναστενγισμό προς το ποτάμι. Διέσχισε με γοργό βήμα διάφορους δρόμους και τελικά έφτασε μπροστά σ' ένα απ' τα μεγαλύτερα θέατρα της πόλης. Η παρόσταση μόλις είχε τελειώσει, κάτι το κοινό στραμολούσαν για να δει έξω. Είδα το γέρο να παίρνει βαθιά αναπνοή, καθώς οριμούσε ακάθεκτος μέσα στην κοομοπλημμύγα. Μου φάνηκε ακόμα πως η φοβισμένη έκφρα- ση είχε υποχωρήσει κάτω απ' το πρόσωπό του. Το κεφάλι του έπε- σε πάλι στο στήθος του και γενικά άρχισε να ξαναδειχνει την παλιά συμπεριφορά του. Πρόσεξα πως πήγε το δρόμο που ακολουθούσε το μεγαλύτερο μέγος του κοινού· κατά τα άλλα όμως αδυνατούσε ακόμα να καταλάβω το σκοπό των αδιάκοπων περιλάλησών του.

Όσο προχωρούσαμε, τόσο αγαίωναν οι άνθρωποι και τόσο πε- ρισσότερο ο γέρος περιεργόταν ένα στην προηγούμενη ανησυνή και αστάθειά του. Για κάμποση ώρα ακολούθησε μια παρέα από δέκα δώδεκα θογυδώδεις ξενύχτηδες, αλλά κι αυτοί σκόπησαν λι-

γο λίγο, όσπου σ' ένα στενό, σκοτεινό ερημόσκακο ατόμειναν μόνο τρεις. Ο άγνωστος σταμάτησε και για μια στιγμή φάνηκε σαν χαμέ- νος σε σκευής, μετά, με όλα τα σημάδια εσωτερικής αναστάτωσης οδήγησε τα θέματα του σ' ένα δρόμο που έφτανε ως την άκρη της πόλης και σε περιολές οδότερα διαφορετικές από εκείνες που δια- οχγίμα μεέχει εκείνη τη στιγμή στο αποικουτοκότερο προάστιο του Λονδίνου, όπου όλα είχαν την άσχημη σφραγίδα της απελπι- στικής φτώχειας και του πιο αποτορόπιου ξεπερισμού. Στο αδύνατο φως ενός ξεμοναχιασμένου φανοστάτη είδα κάτι παλιές, ψηλές, σκαρφαλωμένες ξύλινες παρόγκες, που έδειχναν ετοιμδρότες κι έστεκαν ολόγυρα τόσο άτακτα κι αυθαίρετα, ώστε δεν υπήρχε κανένας δρόμος που ν' αξίζει να ονομαστεί «οδός». Το χορτάρι, που θρασμονούσε παντού, είχε γράει απ' τη θέση τους τις πέτρες του λιθοστρωτου. Ακαθαρές σάπριζαν στα βουλωμένα λούκια.

Όλη η ατμόσφαιρα φαινόταν μολωμένη απ' αυτή την αφροποντιά. Δοτόσο, όσο προχωρούσαμε, τόσο καθαρότερα ακούγαμε τις φωνές της ζωής, και τελικά είδαμε να προβάλλουν μυυλόσκια ολόκληρα απ' τον πιο ξεπεσμένο όγλο. Ο γέρος έλαμπε ξανά, σαν μια λάμπα που κόντευε να σβήσει, και το θέμα του τάρχυνε πάλι.

Όταν στρίψαμε σε μια γωνία, έπεσε ξαφνικά πάνω μας μια ζωηρή αγίδα φωτός - βροχόκλιμαστον μπροστά σ' εκείνους τους συνοικια- κούς ναούς της αρχαίτητας, ένα απ' τα παλάτια του δαίμονα που λέγεται ονόννευμα.

Είχε ήδη αρχίσει να ξημερώνει, αλλά από τις μεγάλες πότρες μπαυόδγαιναν ακόμα ατέλειωτοι εσμοί από εξαβληωμένους άκκοο- λικούς. Μ' ένα θραγγό, μυστηνιμένο ξεφωγητό χαράς, ο γέρος άνοιξε δρόμο και, ξαναπαίροντας την αρχική του στάση, άρχισε πάλι να τριγυρνάει άσκοπα μέσα στο πλήθος. Αυτό όμως δεν κλά- τησε πολύ, γιατί σε λίγο παρατηρήθηκε γενικό στριμωξίδι προς τις εξόδους: ο κάτελας ήθελε να κλείσει τον γι' αυτόνε. Αυτό που ζωγραφίστηκε τότε στο πρόσωπο του αλλόκοτου εκείνου πλά- σματος, που τόσο επίμονο παρακαλούθουσα, ήταν κάτι παραπάνω από ανόγνωση. Δοτόσο ο γέρος δεν σταμάτησε ούτε στιγμή την πε- ριλάλησή του, παρά με αργωστημένο πείσμα κίνησε ξανά προς την καρδιά του μεγάλου Λονδίνου. Βάδιζε γοργά, με τον ίδιο πάν- τα ρυθμό, ενώ ενώ τον κατέδιωκα με όλα και μεγαλύτερη απορία και καταπλήξη. Καθώς προχωρούσαμε έτσι, ανέτειλε ο ήλιος, κι όταν φτάσαμε στο πιο πολυούγνωστο μέγος της πολυάνθρωπης πό- λης κι άρχίσαμε να διασχίζουμε τον κεντρικό δρόμο όπου βροχού- ταν το μεγάλο «Καφέ Ντ.»», κυγιαρχούσε κιόλας εκεί ένας συνωστι-

σμός και μια κίνηση που δεν είχε να ξηρέσει τίποτα απ' τη χθευνοβραδινή κοσμοταλπημύρα. Ενώ το πλήθος κι η οχλοδοχή μεγάλωναν ολόένα, εγώ εξακολουθούσα με πείσιμα την παρακολούθηση. Κατά την συνθήειά του, ο άγνωστος πήγαινε πέρα δάθε και, όλη τη μέρα, δεν ξαναδύγηκε απ' την ανθρωποθάλασσα εκείνου του δρόμου. Όταν όμως έπεσαν οι σκιές του δεύτερου βράδιού, αισθάνθηκα πθέβαιμένος απ' την κούραση. Στάθηκα ατοφασιστικά μπροστά στον οδολτόρο και τον κοίταξα κατά πρόσωπο. Αυτός όμως δε με πρόδεξε, παγά συνέχισε ατάδεχος την τελετουγική περιπλάνηση του. Τώρα πια έπαισα να τον παρακαλούθω και στάθηκα θυθιθιμένος σε βαθιά περιουλόγη. «Αυτός ο άνθρωπος», είπα στο τέλος μέσα μου, «είναι η προσωποποίηση, το πνεύμα του εγκλήματος. Δεν μπορεί να μείνει μόνος. Είναι ο άνθρωπος του πλήθους. Θα ήταν ανώφελο να συνεχίσω να τον παρακαλούθω, γιατί δε θα μάθαινα τίποτα γι' αυτόν, ούτε για τις πράξεις του. Η χειρότερη καρδιά του κόσμου είναι ένα διδίο ατθιθιτικότερο από το *Horulus animae** κι ίσως το χρώστουμε στη μεγάλη φιλευστολαγχνία του Θεού «es lässt sich nicht lesen»¹⁹.

Μετάφραση: ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΥΠΤΟΒΙΚ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΡΟΜΟΥ

Χειρόγραφο που δρέθηκε σε μπουκάλι

*Qui n' a plus qu'un moment à vivre
N' a plus rien à dissimuler.
QUINAULT, ATYS*

ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ και για το σπίτι μου δεν έχω και πολλά πράγματα να πω. Η κατοικεταχείριση και τα πολλά χρόνια μ' έχουνε καιταντίσει ξένον και στο 'να και στ' άλλο. Χάθη στην πατρική μου περιουσία αξιόθηκα να μαρφωθώ όσο λίγοι άνθρωποι, και κάποια ιδιαίτερα χαρίσματα του νου μ' εγκοδύνανε να καταδέξω μεθοδικά όδες τούτες τις γνώσεις, που τις σναξα με πρόωγη προσεχτική μελέτη. Περισοότερο από κάθε τι, τα έργα των Γερμανών ηθιολόγων μου δίνανε μεγάλη ευχαρίστηση, όχι γιατί τους θαμάξα σαν ανήτορος για την εύλοστη γέλα τους, αλλά γιατί χαίρομουν να τους τσακώνω σ' όσα σφάλδανε χάρη στην ικανότητα που 'χα αποκτήσει να αναδών το κάθε τι μέχρι κόκκαλο. Πολλοί με κατακρίνανε σιχνά για την ξεραία της ψυχής μου, σαν να 'τανε έγκλημα το ότι δεν είχα ολότελα φαντασία, κι ο πηρωτισμός που μαρτυρούσανε οι ιδέες μου², συντελούσε ώστε να περνά πάντα για ένας φημισμένος άνθρωπος. Η αλήθεια είναι πως μια μεγάλη δίψα που είχα για τη φιλοσοφία, ειμότητα, κατά τα φαινόμενα, δαθιά το πνεύμα μου μ' ένα από τα σφάλματα που 'ναι τόσο συνηθισμένα σε τούτον τον αιώνα – θέλω να πω για τη συνθήεια που 'χουμε πολλοί να σχετίζουμε με τις αρχές της επιστήμης τούτης τα καθέκαστα τα πιο ανεπίδεκτα για μια τέτοια συοχέτιση. Απάνω απ' όλα, κανένας δε θα θηοκολευόταν τόσο να παρασυνθελ από τα *ignes fatui*³ της δεισιδαιμονίας έξω από την αυστηρή δικαιοδοσία της αλήθειας, όσο εγώ. Έχαινα καλό να γράψω αυτή τη μικρή εισαγωγή, γιατί φοδάμαι μήπως ο αναγνώστης πάγει την αιόστετη δήησηση που θα ιστορήσω παρακάτω για παραλόγιόμύ μιας ακατέργαστης φαντασίας, κι όχι για κάτι που το είδε και το άγγιξε ένας άνθρωπος, για τον

* Το *Horulus Animae cum Gratianiculis Aliquibus Superadditis* του Güntinger [Σημ. του E. A. Thiel].